

## **NOTĂ INFORMATIVĂ**

### **la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative**

Ministerul Apărării a elaborat proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative prin care se propun amendamente în Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002, Legea nr.1244 din 18.07.2002 „Cu privire la rezerva Forțelor Armate”, Legea nr.1245 din 18.07.2002 „Cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei”, Legea nr.162-XVI din 22.07.2005 „Cu privire la statutul militarilor” și, respectiv, Codul contravențional al Republicii Moldova nr.218-XVI din 24 octombrie 2008.

Pe parcursul implementării actelor legislative menționate pînă în prezent, au fost identificate anumite probleme care vizează:

- îndeplinirea serviciului militar și protecția socială a militarilor și membrilor familiilor lor, fapt ce a afectat semnificativ promovarea serviciului militar, diminuând astfel, atractivitatea acestuia în societate;

În acest sens, cu referire la Forțele Armate, unul din obiectivele Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2015-2018, este „Profesionalizarea Armatei Naționale, inclusiv prin creșterea ponderii militarilor prin contract. Consolidarea măsurilor de protecție socială a militarilor”. Tot în acest context, au fost expuse recomandările Consiliului Suprem de Securitate din 23.03.2015.

- ineficiența sancțiunilor pentru încălcarea legislației penale/contravenționale.

Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative își propune ca scop:

**A)** Operarea amendamentelor corespunzătoare în Codul Penal – prin instituirea unui nou tip de infracțiune și anume: „Eschivarea, deteriorarea, distrugerea intenționată sau refuzul de a preda bunurile supuse rechiziției pentru Forțele Armate la mobilizare sau pe timp de război”.

Astfel, pînă la momentul actual, Codul Penal sau Codul Contravențional nu prevede pedeapsă pentru asemenea infracțiune, iar consecințele pentru eschivarea sau refuzul de a preda Forțelor Armate bunurile supuse rechiziției pentru cazurile de mobilizare sau război, pot avea urmări foarte grave la asigurarea capacității de apărare a statului.

**B)** Majorarea termenilor de aflare în gradele militare în rezervă pentru rezerviștii Forțelor Armate și revizuirea unor competențe ce țin de acordarea acestor grade conform ierarhiei militare;

**C)** Valorificarea potențialului/calității resurselor umane ale Armatei Naționale prin sporirea atractivității serviciului public pentru ofițerii trecuți în rezervă.

Înlesnirile respective se propun a fi reintroduse în Legea nr.1245/2002:

- pentru cadrele militare care după trecerea în rezerva Forțelor Armate se angajează ca funcționari publici în cadrul autorităților administrației publice centrale de specialitate;

- cu scopul utilizării experienței fostelor cadre militare în interesul statului, realizîndu-se de altfel prin aceasta, politica statului în dezvoltarea și utilizarea potențialului uman (reconversia profesională și adaptarea socială a militarilor/cetățenilor trecuți în rezervă).

**D)** Majorarea vârstei-limită de aflare în serviciul militar prin contract în contextul majorării vârstei de pensionare pentru subiecții acestui serviciu.

Amendamentul respectiv se propune prin proiectul de lege în contextul majorării vârstei de pensionare a militarilor activi ai Forțelor Armate urmare a modificării Legii nr.1544-XII din 23.06.1993 (prin Legea nr.56 din 09.06.2011”).

*Impactul financiar:* aceste modificări vor permite economisirea surselor financiare predestinate pentru bugetul de pensii, estimativ anual cu pînă la 4 mil. lei (dacă anual se eliberau la atingerea vârstei-limită de 45-50 ani cu dreptul la pensie 15 militari, acum acești militari vor trebui să fie eliberați la atingerea vârstei-limită de 50-55 ani. Astfel, dacă în mediu pensia pentru un militar constituie 4,200 lei x 15 militari x 5 ani = 3 780,0 mii lei).;

E) Majorarea vârstei-limită de încadrare în serviciul militar prin contract în scopul oferirii posibilității pentru Forțele Armate de a valorifica pe deplin potențialul uman aflat în rezerva acestor forțe.

Amendamentul în cauză se propune în contextul majorării prin Legea nr.56 din 09.06.2011 „Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” a vârstei de pensionare.

*Impactul financiar:* implementarea amendamentului respectiv nu va necesita cheltuieli financiare.

F) Îmbunătățirea aspectelor de protecție socială pentru militari prin:

- acordarea de facilități ce țin de dreptul la învățătură;

Asemenea înlesnire va contribui la optarea pentru serviciul militar în termen pentru cetățean, știind că la finalul acestui serviciu (având rezultate deosebite obținute în timpul îndeplinirii acestui serviciu) va putea fi înmatriculat în instituțiile de învățămînt militar fără a susține examene. Totuși, cetățeanul va trebui să dispună de diplomă de bacalaureat și acest aspect va fi reflectat nemijlocit în Hotărîrea Guvernului nr.941 din 17.08.2006 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de îndeplinire a serviciului militar”.

*Impactul financiar:* implementarea amendamentului nu presupune cheltuieli financiare, deoarece aceste persoane vor beneficia de dreptul la înmatriculare la locuri cu finanțare de la bugetul de stat, în limitele stabilite de Guvern (și aceste limite nu vor fi majorate).

- excluderea precedentelor ce țin de interpretarea eronată a unor prevederi legate de concedii (art.14 alin.(9) din Legea nr.162/2005) și înlăturarea unor inechități pentru cazurile de acordare a concediilor suplimentare

Astfel, cu toate că prin redacția actuală (art.14 alin.(9)) ar urma să se subînțeleagă că de dreptul la concediu beneficiază doar absolvenții instituțiilor de învățămînt din domeniile militare sau ordinii publice, în special ciclul I, totuși mulți militari confundă acest lucru (în special cei din ciclul II sau III de studii) și își revendică asemenea drept la concedii. Menționăm că în cazul dat chiar dacă sunt absolvenți ai ciclului II sau III, pe lângă concediul anual obligatoriu pe care-l folosesc, aceștia nu pot pretinde suplimentar și la concediu după finisarea studiilor respective.

*Impactul financiar:* implementarea amendamentului respectiv nu va necesita cheltuieli financiare suplimentare.

- reglementarea completă a aspectelor ce vizează:
  - asigurarea obligatorie de stat;

Modificarea art.20 al Legii nr.162/2005, prevede o exprimare mai clară a cazurilor de asigurare a vieții și sănătății militarilor, pentru care se achită indemnizația unică de asigurare în caz de rănire, schilodire, traumă, etc., produsă în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu a militarului.

În proiect se mai menționează cazurile când militarul nu se consideră asigurat și plata indemnizației de asigurare nu se efectuează când evenimentul, care a produs vătămarea, inclusiv violentă a organismului militarului, chiar dacă a survenit în ziua de lucru a acestuia, la locul de îndeplinire a obligațiilor funcționale sau pe teritoriul unității, (instituției) militare, ca urmare a unei activități sau fapte ce nu are legătură cu îndeplinirea obligațiilor funcționale sau sarcinilor de serviciu.

Suplimentar, în scopul aplicării corecte a legislației în vigoare, se include un nou alineat care prevede expres că asupra militarilor decedați în urma unei boli acute, nu se stabilește indemnizația unică de asigurare. Astfel, au fost cazuri când instanța de judecată a dat câștig de cauză, familiilor militarilor decedați în urma unei boli acute și astfel, Ministerul Apărării a fost nevoit să achite indemnizația unică de asigurare.

Mărimea indemnizației unice de asigurare la cazurile de deces a militarilor în timpul îndeplinirii obligațiilor funcționale nu se va majora. La cazurile survenirii dezabilității militarului în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu și a traumelor se va majora în mediu cu 40%, față de cele prevăzute în prezent în legislația în vigoare. Aceste modificări se propun a fi introduse întru ajustarea Legii nr.162/2005, la normele prevăzute în actele legislative ce țin de activitatea altor structuri de forță (CNA, SPPS, SIS, MAI).

Impactul financiar: Modificarea acestui articol necesită surse financiare suplimentare, anual, pînă la 300,0 mii lei. În considerație sa luat analiza cheltuielilor efectuate la acest capitol pe anii precedenți (2012-2014). Respectiv, în această perioadă nu au fost cazuri de dezabilități a militarilor în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu și indemnizația unică de asigurare pe asemenea cazuri nu a fost stabilită. La cauzele de traumă a militarilor în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu, în anul 2012, au fost utilizate 182,6 mii lei, în anul 2013 - 134,9 mii lei, în 2014 – 119,5 mii lei.

- asistența medicală.

Prin proiect se propune ca de drepturile specificate în alin.(1) și (4) al art.15 al Legii nr.162/2005, să beneficieze și militarii care la momentul trecerii în rezervă au dreptul la pensie. Astfel, la moment, Legea stabilește că militarii trecuți în rezervă (retragere), dacă au îndeplinit serviciul militar timp de 25 de ani și mai mult (adică din care cel puțin 12 ani și 6 luni serviciul militar calendaristic) au dreptul de a beneficia de drepturile enunțate în art.15, iar cei care au doar 20 de ani calendaristici și mai mult (și au dreptul la pensie), însă sumat nu au 25 de ani în total, nu pot beneficia de aceste drepturi. Considerăm, că aceste prevederi nu sunt echitabile deoarece pun mai mult în valoare acele categorii care anterior încadrării în acest serviciu au activat în mediul civil și astfel, defavorizează cei care au doar 20 de ani calendaristici și mai mult în serviciul militar (și au dreptul la pensie).

Impactul financiar: Aceste modificări vor permite economisirea surselor financiare la fondul de pensii, deoarece în prezent dreptul la pensii pentru limita de vîrstă este de 45-50 ani, iar după modificarea acestui articol, dreptul la pensie pentru limita de vîrstă va fi de 50-55 ani. Respectiv, militarul va fi obligat să îndeplinească serviciul suplimentar 5 ani.

• asigurarea facilităților ce țin de:

- asigurarea cu locuință serviciu.

Amendamentul se propune în scopul ameliorării situației create în urma excluderii definitive, prin Legea nr.90 din 04 decembrie 2009, a unor garanții sociale privind dreptul militarilor, efectivului de trupă și corpului de comandă angajați în serviciul organelor

naționale de apărare a securității statului, la asigurarea cu spațiu locativ și la compensarea cheltuielilor pentru închirierea locuinței.

Astfel, pe parcursul ultimilor ani dreptul la asigurarea cu spațiu locativ de serviciu sau compensarea cheltuielilor legate de închirierea locuinței, a fost restabilit pentru colaboratorii Centrului Național Anticorupție, Serviciului Protecție și Pază de Stat, Serviciului de Informații și Securitate și, respectiv, celor din Organele de Poliție. Cu regret, acest lucru nu se poate spune și despre militarii din cadrul Armatei Naționale/Departamentului Trupelor de Carabinieri. Considerăm că această inechitate influențează negativ asupra menținerii permanente a capacității de luptă, provocă plângeri din partea militarilor prin contract și, respectiv, un eflux considerabil de cadre militare. De asemenea, cel mai mult sânt afectați tinerii ofițeri, pentru care solda lunară este mică și aceștia nu dispun de spațiu locativ. O mare parte din aceste cadre care au un nivel de pregătire înalt, depun rapoarte la eliberare din serviciu. Ca urmare, în unitățile militare s-a creat un deficit de cadre militare, cu grade inferioare.

- acordarea compensației (de închiriere) în cazul neasigurării la locul de serviciu cu asemenea spațiu.

În majoritatea țărilor europene și occidentale, militarii și colaboratorii sânt asigurați cu un salariu decent, precum și cu dreptul la locuință cât și compensarea cheltuielilor pentru închirierea acesteia.

Astfel, la etapa când s-a exclus dreptul militarilor la compensarea cheltuielilor pentru închirierea locuinței, fără acordarea în schimb a unor facilități, nu s-au examinat următoarele particularități și specificul serviciului militar:

militarii, în interes de serviciu, prin ordinul comandantului respectiv, pot fi transferați, fără acordul lor, în unități militare, dislocate în diferite localități (garnizoane) din țară, precum și în Zona de Securitate. În lipsa locuinței de serviciu în localitatea respectivă, militarul (colaboratorul), este nevoit să suporte suplimentar și cheltuieli pentru închirierea locuinței;

militarii sânt limitați în drepturi de a deține suplimentar alte funcții retribuite, unica sursă de existență a lor fiind doar salariul (solda lunară). Inițial ei sânt puși într-o situație de inegalitate, deoarece este evident că nu-și vor putea realiza dreptul constituțional la trai decent, inclusiv și la asigurarea cu locuință doar din sursele de salarizare;

asupra lor nu se răsfrâng funcțiile de protecție ale sindicatelor și nu se aplică normele Codului Muncii, activitatea lor fiind reglementată de legislația în vigoare în domeniul militar, care conțin un număr mare de restricții și interdicții (*ex.: persoana civilă poate refuza executarea obligațiilor de serviciu, în caz când acestea sânt legate cu risc pentru viață și sănătate, fără careva consecințe juridice. Militarul nu poate refuza, deoarece va fi supus urmării penale. Militarilor nu li se compensează cumularea funcțiilor, serviciile de noapte și în zile de odihnă, etc.*);

longevitatea medie a vieții militarului este cu 10 ani mai mică decât în medie pe țară.

Impactul financiar: Amendarea acestui articol necesită surse financiare suplimentare, anual în mărime de pînă 19,0 mil. lei.

Solda lunară medie a unui militar constituie 5 200 lei.

În prezent, 645 de militari închiriază spațiu locativ, inclusiv:

în mun. Chișinău – 496 de militari (5 200 lei x 496 militari x 50% x 12 luni = 15,5 mil lei anual).

în mun. Bălți, Cahul, Ungheni – 109 de militari (5 200 lei x 109 militari x 40% x 12 luni = 2,7 mil lei anual);

în alte localități – 40 de militari (5 200 lei x 40 militari x 30% x 12 luni = 0,8 mil lei anual).

- asigurarea cu dreptul de a participa în cadrul programelor sau proiectelor dezvoltate de Ministerul Apărării/Ministerul Afacerilor Interne pentru construcția locuințelor individuale, la prețuri stabilite de ministere, inclusiv pe terenurile disponibile aflate în gestiunea acestora, prin investirea mijloacelor financiare proprii ale militarilor.

**G)** Includerea prevederilor ce țin de măsurile pentru asigurarea integrității profesionale a militarilor;

**H)** Majorarea termenilor de aflare în grade militare pentru militarii prin contract ai Forțelor Armate.

**I)** Operarea amendamentelor în Capitolului XX al Codului Contravențional în scopul înăsprii pedepselor (sanctiunilor) pentru încălcarea regulilor de evidență militară, neexecutarea atribuțiilor privind realizarea măsurilor administrativ-militare și de ținere a evidenței militare a recruților și rezerviștilor, ajustarea denumirii titlului capitolului la tipurile de contravenții care, de fapt, nu țin doar de evidența militară, etc.

Astfel, în vederea responsabilizării cetățenilor de a respecta obligațiunea militară, se propune de majorat sancțiunile pentru contravențiile în domeniul evidenței militare, deoarece la moment, amenzile care se achită de către contravenient pentru încălcarea acestor obligațiuni sunt infime și nu au efectul educativ scontat. Astfel, în activitatea desfășurată de centrele militare, se constată că cetățenii foarte frecvent nu-și îndeplinesc obligațiile militare prin: ne prezentarea la centrul militar la citare, eschivare intenționată de la examenul medical sau de la încorporare în serviciul civil, ș.a.. Motivul acestor încălcări este faptul că aceștia sunt dispuși să achite amenzile respective deoarece acestea nu sunt mari. Această situație duce la scăderea responsabilității cetățenilor față de obligațiunea militară, consfințită în art.57 al Constituției RM și art.2 al Legii nr.1245/2002.

Totodată, actualul Cod nu stabilește sancțiuni pentru neorganizarea sau ținerea defectuoasă (contrar prevederilor legale) de către primăriile (preturile), autoritățile publice, instituțiile publice și agenții economici a evidenței militare.

**I)** Operarea de amendamente în vederea aducerii în concordanță a legislației din domeniul militar cu terminologia utilizată în Codul Educației.

**J)** Includerea unor prevederi de ordin tranzitoriu și derogatorii privind aplicarea proiectului de lege. Respectiv, în vederea planificării bugetare treptate a mijloacelor financiare necesare implementării proiectului de lege, se propune ca acesta să fie pus în aplicare începând cu 1 ianuarie 2018.

**Ministru**

**Anatolie ȘALARU**